Oplatę pocztową uiszczono gotówką.

Жінка

LA FEMME
THE WOMAN
DIE FRAU

ДВОТИЖНЕВИК

ЛЬВІВ

15. ТРАВНЯ 1937.

РІК III. Ч. 10.

ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЧОГО ТОВАРИСТВА „СОЮЗ УКРАЇНОК". АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ: ЛЬВІВ, ВУЛ. СИКСТУСЬКА Ч. 46. ТЕЛ. 239-75.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

ЖУРНАЛ „ЖІНКА" КОШТУЄ

В КРАЮ:

місячно	1 зол.
піврічно	5 зол.
річно	10 зол.
одно число	50 сот.
подвійне число	1 зол.

ЗА ГРАНИЦЕЮ:

річно	15 зол.
піврічно	8 зол.

Передплату просимо посилати залученими почтовими складанками на адресу: Адміністрація „Жінки", Львів, Сикстуська 46.

ЗМІСТ:

ЩЕ РАЗ НАЦІОНАЛЬНА КОНСОЛІДАЦІЯ

Півофіційна варшавська „Газета Польська" принесла дня 5. травня ц. р. таку телеграму зі Львова:

Обєднання 38 жіночих організацій у Львові.

Львів, 4. 5. — На днях відбулася конференція 38 польських жіночих організацій, що діють на терені Львова. Після відкриття конференції головою Комітету Порозуміння ген. Карашевіч-Токажевським, та після рефератів доц. др. Харевічової, др. Хелінської і Соловійової, рішено розпочати активну співпрацю з Секретаріятом Порозуміння польських громадянських організацій Східньої Малопольщі.

Ця невеличка, дискретно між іншими телеграмами захована вістка про обєднання польського жіноцтва (доречі, ми прекрасно знаємо, пощо і проти кого воно обєднується) — насуває невеселі рефлексії і спонукує нас ще раз торкнутися теми, якій на імя: національна консолідація.

Правда, ми ніколи не мали ілюзій відносно становища польського громадянства, зокрема польського жіноцтва, до наших прав і змагань. І тому оця їхня чергова мобілізація проти „української загрози" не є для нас ніякою несподіванкою та, правду сказати, не вважаємо її для української раціі особливо шкідливою. Радше навпаки: може це буде зимний струмок води на голову тих наших громадян, які тужили за „передишкою" та вірили в її можливість і корисність.

Отже мелянхолійність наших рефлексій має інше джерело, як розчарування в нормалізації. Річ у тому, як у світлі польських консолідаційних акцій виглядаємо ми, українці? Невже те, що їх єднає, сильніше від почуття національного звязку, яке є в нас, від нашої волі до життя і нашої однодушної відпорности назовні? І що скажемо ми, українські жінки, на вістку про обєднання всіх польських жіночих організацій, без ріжниці політично-ідеольогічного обличчя?

Може декотра з нас схоче облегшити своє сумління тим, що — мовляв — польки не виявили тут ніякої особливої ініціятиви. Вони тільки приєднались до тієї консолідаційної акції, яку переводять польські політичні і суспільні чинники, так в державному маштабі (акція полк. Коца), як і зокрема на терені Галичини. Договориться з собою наші мужчини, себто наші політичні і громадські діячі, тоді й ми жінки „доскочимо" до цієї національної консолідації...

Ціла трагедія у тому, що нема нам чого надіятися на наших політиків і керманичів, нема чого від них чекати. Треба собі вже раз сказати, що наші політичні чинники виявили в справі консолідації просто невибачливу індоленцію і безвідповідальність. Бо з одного боку це питання не сходить зі шпальт української преси. Головно при всяких святочних нагодах, напр. у різдвяних і великодніх числах часописів, або при роковинах історичних подій, наші публіцисти і діячі залюбки повертаються до питання обєднання національних сил. Всі вони стверджують, що народ такого обєднання хоче, що його вимагає і внутрішня українська ситуація і можливі міжнародні події. Але разом з тим справа не тільки не посувається ні на один крок уперед, а навпаки: чим далі, вона застрягає що раз більше на мертвій точці.

Візьмім як ілюстрацію хоч би справу Всеукраїнського Національного Конґресу, що до нього громадянство привязувало великі надії, як до найширшої національної концентрації у всеукраїнському маштабі. Поведінка чотирьох галицьких політичних партій, які тому два і пів року взяли конґресову акцію у свої руки та утворили Підготовчий Конґресовий Комітет (до якого вони, доречі, заздро боронили вступу іншим громадянським колам, зокрема зорганізованому жіноцтву), є зовсім неповажна і просто недостойна. Бо якщо вони прийшли до переконання, що Конґресовий Комітет є непрацездатний або що справа конґресу стала неактуальна, то повинні були бодай подати це до прилюдного відома.

Сьогодні справа Конґресу в пресі затихла, ніхто вже про неї не пише і не говорить, ніхто не надіється широкої консолідації громадянства в політичній площині. Які скромні стали вимоги публичної думки в цій справі, про це можна переконатися з великодніх чисел українських пресових органів. Ось два львівські щоденники („Діло" і „Новий Час") принесли статті на ідентичну тему, „чи консолідація в нас можлива". Виходить, що оба часописи мають на думці не те, що звичайно розуміємо через консолідацію, а тільки „зговорення" на терені національних товариств і установ, при чому не домагаються навіть утворення спільного комітету, що обєднував би всі наші суспільні організації. „Новий Час" суґерує, щоби всі питання оборони і розбудови національного життя піддати під дискусію представників наших центральних установ, та апелює до краю, щоби він виявив ініціятиву в цій справі. Ще убожший зміст має поняття консолідації в статті „Діла", якому йде тільки про те, щоби зберегти на майбутнє наші громадські установи як загальнонаціональні цінності та не дозволити їм впасти жертвою експериментів крайніх нетолерантних груп. („Діло" має на увазі націоналістів і католиків).

* * *

Отже не спускаймося і не чекаймо на наших мужчин, аж вони зроблять консолідацію, а берімся негайно до діла. Обєднаймося всі без ріжниці релігійних, політичних і ідеольогічних світоглядів, всі, яким дорога національна справа і які розуміють значіння Галицької Землі, як надграничного бастіону.

Ціль і форма такого обєднання? Форму при добрій волі не тяжко буде найти. Треба тільки памятати, що нема згоди без обопільних уступок. Для кого засадою є не уступити ні на міліметр з свого „слушного" становища, з тим важко дійти до порозуміння. Хто хоче згоди, не сміє забувати, що в суспільних, політичних і світоглядових справах можливі є ріжні аспекти, та що для українського жіноцтва існує одна непорушна засада: вірна служба українському народові.

А що торкається завдань такої жіночої консолідації, то назвім тут тільки деякі з них. В першу чергу: маніфестація нашої непохитної постави назовні та зорганізоване протиставлення себе наступові, який на нас іде. Але ця найближча ціль далеко не вичерпує ще цілого змісту обєднання українського жіноцтва. Чекають нас також преважні завдання внутрі українського суспільства, згадаймо хоч би тільки про оборону громадської моралі, яка продовж останнього року впала дуже низько. Щораз частіше приходять з краю жахливі вісті про те, що пястук і ніж стали засобом полагоджування так особистих порахунків, як ідеольогічних ріжниць. Без пересади можна сказати, що стоїмо в обличчю небезпеки еспанізації відносин внутрі громадянства. Своєрідність і парадоксальність української еспанізації лежить у тому, що глибока безодня ненависти поділила не тільки табори світоглядово ворожі, себто націоналістів і комуністів, але й ріжні гуртки того самого світогляду, напр. ріжні націоналістичні групи, які поборюють себе взаємно аж до самовинищення.

Хто ж більше покликаний протиставити цьому сліпому фанатизмові і нетерпимості — гасла толеранції і вирозуміння, як не жіноцтво? Неуступчивість і завзяття залишім для інших нагод, але для своїх земляків, також для тих, що думають інакше як ми, маймо тільки зрозуміння і льояльну поведінку. Будьмо чинниками ладу і рівноваги, гармонії і спокою внутрі громадянства. Маймо відвагу протиставитися неморальним вчинкам і осудити їх, коли їх доконують не лиш політичні противники, але й наші однодумці.

Самозрозуміла річ, що передумовою сповнення українським жіноцтвом цих відповідальних завдань є зговорення всіх українських жіночих організацій і товариств, та доцільний і розумний поділ праці між ними. Правда, питомий тягар жіночих ор-

(*Докінчення на 2-ій сторінці надолині*)

Праця жіноцтва в Українській Центральній Раді

20 років минуло з того часу, як нас, представників українського народу бурхливі події революції покликали до великої праці при відбудові державної самостійности України. Вся та наша праця скупчувалася в одному центрі — в Українській Центральній Раді, яка повстала продовж якогось тижня після вибуху всеросійської революції.

Вже в початку березня 1917 р. сформувалося ядро Української Центральної Ради. Спершу Рада не репрезентувала цілого українського народу, що у своїй довголітній приспаності ще не усвідомлював собі великих перспектив, які перед ним відчинялися. Ідея її вродилася в головах представників Т-ва Українських Поступовців, себто безпартійного обєднання активних українських інтелігентських сил; потім до неї увійшли представники політичних партій і, головне, представники ріжних українських організацій.

Склад Центральної Ради, що спочатку працювала в кількості небагатьох осіб, з дня на день поповнювався здебільша делегатами тих численних зїздів, що відбувалися у Києві в перші таки місяці по революції: селянських, робітничих, військових, кооперативних, педагогічних, зїздів „Просвіт", волостей, земств.

Створення Центральної Ради в такому надзвичайно швидкому темпі мало величезне значіння: це був центр, довкола якого кристалізувалися ідеї української державности, це був символ української самостійности, що манифестував перед чужинцями волю українського народу, це був єдиний орган, якому корилися всі мешканці України.

Багато помилок зробила Українська Центральна Рада, особливо коли під проводом свого вождя М. Грушевського стала дбати не про закріплення здобутих політичних і національних досягнень в народніх масах, а хотіла, на подобу большевиків, „поглиблювати революційні здобутки". Але помилки ці були неминучі, бо досвіду в політичнім житті ми в ті часи ще не мали. І не зважаючи на ці помилки Центральна Рада мала в нашому відродженні кольосальне значіння, й кожний, хто в ній працював, на все життя мабуть захове про ці величні часи незабутні спогади.

Мені також випало на долю велике щастя працювати в Українській Центральній Раді, спершу як представниці від українських громадських організацій міста Києва, а далі як обібраному Всеукраїнським Національним Конгресом членові Ради. Всього працювало в Центральній Раді одинадцять жінок; їх прізвища (в поазбучному порядку): Грушевська Марія, Грушевська Ольга, Любинська, З. Мірна, Нечаївська, В. О' Коннор-Вілінська, Пащенко, С. Русова, С. Старицька-Черняхівська. Решти прізвищ не пригадую. Дві з них: Л. Старицька-Черняхівська та З. Мірна увійшли до складу і Малої Ради, себто Виконавчого Комітету Центральної Ради.

Центральна Рада не уявляла з себе типу нормального парляменту, які працюють по всіх демократичних країнах. Вона працювала не для розбудови нормального життя, але в бурхливих революційних часах для відбудови української державности. Тому й праця її залежала не від внутрішнього, раз усталеного розпорядку, але від тих зовнішних подій загальної російської революції, які непередбачено розгорталися перед Центральною Радою. Праця в Центральній Раді провадилася, можна сказати, без перерви, постійно, без відпочинку. Комісії при Центральній Раді були переобтяжені спеціяльними завданнями, засідання тривали часто за північ. І в усіх цих засіданнях Центральної Ради, в усіх комісіях, при обговоренню і вирішенню складних і важливих питань, які життя ставило перед Центральною Радою, брали участь і обрані до неї жінки. Крім того особливим завданням жінок у Центральній Раді була праця організаційного характеру. На мою долю, наприклад, випала підготовна праця для скликання Всеукраїнського Національного Конгресу та головне, улаштування „Дня Національного Фонду".

Для переведення своєї діяльности Центральна Рада потребувала чималих коштів. Хоч всі члени Ради працювали цілком безплатно, проте на організацію зїздів, на пропаганду в народніх масах, на утримання канцелярії Ради — на все це були потрібні гроші. Від російського уряду Рада нічого не отримувала. Тому вирішено організувати День Національного Фонду для переведення грошевих збірок. Цю справу доручили спершу Володимирові Ковалеві, нині вже покійному. Але через обтяження працею по ріжних кооперативних інституціях Коваль відмовився і тоді Центральна Рада доручила цю справу мені. Це доручення я дістала з великим запізненням (лише в половині квітня), а День Національного Фонду був уже визначений на 23. травня. Міняти речинець було вже неможливо. Отже передо мною повставала перспектива перевести цю кольосальну працю за якийсь місяць.

Перш за все мусіла я створити Комітет, що взявся б за цю працю. Далі великих зусиль мені коштувало переконати п. Л. Старицьку-Черняхівську, що була така популярна серед усіх кол громадянства, стати на чолі Комітету. Скарбництво Дня Нац. Фонду залишилося за мною. Голова Комітету написала відозву до громадянства з закликом складати в жертву на національні потреби одноденний заробіток, організувати ріжні грошові збірки та улаштовувати скрізь по місцях свого перебування День Національного Фонду. Ці відозви разом з підписними листами розіслано не тільки по всіх більших та менших містах, але навіть по селах України. Всюди, де жили наші свідомі люди — на Московщині, на Кавказі, в Сибіру — до них всіх полетіли ці відозви. Плянувалося так, щоб ця збірка грошей розпочалася рівночасно серед усього українського громадянства, в Україні й поза Україною сущого, себто 23. травня. Але на наше превелике здивування підписні листи стали до нас повертатися за якийсь тиждень, цілком заповнені підписами, і збірщики, надсилаючи зібрані ними гроші, прохали прислати їм для дальшого збирання нові листи. Видно було, що ідеї українського відродження вже охоплюють народні маси, що нарід відповідає на заклик своїми пожертвами і що діяльність Центральної Ради вже зрозуміла для нього. Розміри пожертв окремих осіб доходили до 1000 рублів. Але найбільші пожертви вступали від земств України, яких матеріяльна допомога свідчила про їх визнання Центральної Ради.

День Нац. Фонду тягся у Києві три дні. По вечорах в ці дні відбувалися ріжні вистави, а в день ріжні мітинги, академії, відчити. По цілому місті переводилися збірки грошей під керуванням членів Комітету, після чого всі гроші зносилися до головної каси, яка находилася в самому помешканні Центральної Ради в Музеї на Володимирській вулиці. Головною касою управляла я з п. М. Грушевською та Окс. Стешенковою, пп. Л. Старицька-Черняхівська, В. О' Коннор-Вілінська та М. Старицька працювали над улаштуванням вистав та відчитів по театрах. Всі гроші, що надходили до головної каси, приймали ми за окремими квитками. До головної ж каси приходили також і окремі жертводавці й складали свій одноденний заробіток. Памятаю, між іншими до нас зивився один молодий робітник, який представився „большевиком", зложив до нашої каси три карбованці денного заробітку. От які незрозумілі явища могли ще тоді траплятися!

Переводили ми збірки грошей і по вулицях до скарбонок, які видавали збірщикам і приймали назад за строгою регістрацією. Вступали до головної каси і гроші від продажу українських книжок по ріжних кіосках по цілому Києві. Книжки в Дні Нац. Фонду надзвичайно добре розходилися, й акцією цією управляла наша письменниця Л. Яновська, яка і влаштувала цю справу й підрахувала її надзвичайно ретельно.

Після закінчення збірок гроші підрахувала спеціяльна комісія в присутності всього Комітету Дня Нац. Фонду, а потім разом з цінними речами — брошками, бранзолетами, старими медалями, червінцями — вложено до банку, до сейфів і на біжучий рахунок Центральної Ради. Цей рахунок далі стало поповнювався великими пожертвами українських земств, але ці пожертви вже переходили безпосередньо через бухгальтерію Центральної Ради, бо Комітет для збирання грошей в День Нац. Фонду передачею грошей до банку вважав свою функцію закінченою і розійшовся.

Коли тепер у спогадах пригадується мені вся та кольосальна робота, зроблена нами, українськими жінками, в Центральній Раді, то з певністю можна твердити, що так працювати, як ми там працювали, можна тільки раз у житті. Працювати при тих умовах непідготовaности, при малому досвіді, з людьми, котрі цього досвіду мали може ще менше, при велетенських маштабах праці і тільки з беззастережною вірою в її конечність, з безмежною відданістю її ідеї, з відданістю до самозабуття! І хоча не дала та праця тих результатів, яких ми від неї чекали, не привела нас до закріплення нашої державности, але була вона потрібна для нашої Батьківщини так само, як буде потрібна для відновлення нашої державности праця наступних жіночих поколінь.

З. МІРНА.

ЩЕ РАЗ НАЦІОНАЛЬНА КОНСОЛІДАЦІЯ

(Докінчення з 1-ої стор.)

ганізацій, які діють у Галичині, дуже неоднаковий. Побіч Союзу Українок, одинокої в нас великої краєвої жіночої організації, що охоплює всі ділянки жіночого життя та слушно перед цілим громадянством і перед чужинцями грає ролю репрезентанта українського жіноцтва і носія ідеї єдности українського жіночого руху, існують ще всякі спеціяльні жіночі товариства і установи (кооперативи) здебільша льокального характеру. Деякі жіночі гурти мають партійно-політичну або світоглядову закраску, напр. радикальна „Жіноча Громада" або жіночі секції при католицьких товариствах. Правда, члени цих товариств є здебільша членами Союзу Українок (не відноситься це тільки до Жіночої Громади), проте звязок між цими товариствами і Союзом Українок не є на сьогоднішні умовини достаточний. І хоч як дуже нерівнорядні їх сили і засоби в порівнянні з засобами і силами Союзу Українок, проте цей останній, не оглядаючись на якісь престіжові моменти, витягає руку до всіх молодших і менших жіночих організацій і для зреалізування ідеї національної консолідації хоче їм піти якнайбільше назустріч.

Жіночий рух на Волині

З приводу десятилітнього ювілею.

Цього року минає десять літ, як на Волині завязалась жіноча організація, яка носить назву Союз Українок у Рівному, а обнимає всю Волинську Землю. Для нас, що маємо за собою вже понад пятдесять літ праці, десять літ існування можуть видатись на перший погляд невеликим періодом. Але пригляньмося ближче умовам і вислідам праці наших волинських сестер, щоб гідно оцінити її і усвідомити собі, яке місце в історії українського жіночого руху займає ця молода організація.

Волинь являється тереном, на якому схрестились впливи Великої України з теперішніми галицькими. Входячи разом із Наддніпрянщиною у склад російської імперії, Волинь разом із нею переживала фази культурного розвитку і волинська жінка так само як і наддніпрянка почувала себе здавна рівновартною з мужчиною громадянкою.

Коли ж по світовій війні дісталась Волинська Земля під владу польської держави, впливи Галичини, які почались ще перед тим за час німецької окупації, виразно зазначились. Вони мали місце і в організації жіночого руху — волинське жіноцтво почувало себе організаційною клітиною галицького Союзу Українок і брало участь у виявах життя цеї організації. Одначе сокальський кордон зробив своє і волинське жіноцтво було відірване від львівської Централі С. У. і на якийсь час припинило всяку діяльність.

Всеж таки методи організації Галичини стали відомими на Волині і коли у 1927 році повстав із „Комітету пань" при рівенській гімназії Союз Українок у Рівному, то хоч адміністраційно він не мав нічого спільного з галицьким Союзом Українок, він використав організаційний досвід останнього і прийняв схему, яка засадничо не ріжниться від організаційної схеми галицького зорганізованого жіноцтва. Так поєднались психічне наставлення наддніпрянського жіноцтва з галицькими формами організації. І власне цим треба пояснити, що відразу, як тільки Союз Українок у Рівному заснувався, він розвинув широку громадсько-національну діяльність.

Нікому не приходило в голову квестіонувати право жіночої організації заявити своє становище у справах загально - національного значіння — так приймає волинський С. У. діяльну участь у церковному зїзді 27. травня 1927 р. у Луцьку, домагаючись українізації Служби Божої на Волині, так улаштовує 10. липня цього ж року жіноче віче для підготовки й переведення виборчої акції до Міської Ради в Рівному. Дякуючи зорганізованому виступові жінок у виборах до Міської Ради Рівного увійшли всі намічені українські кандидати. Крім того віче ухвалило домагатися від міського самоврядування заспокоєння потреб не тільки загально-громадського характеру, як поліпшення санітарного стану міста тощо, а й потреб дитини і матері, так були видвигнуті домагання створення українського шкільництва, побільшення числа діточих садків, відкриття притулків, де наші діти виховувалися б в національному дусі, крім того віче вказало на необхідність організувати дешеву і добру поміч для родільниць. Як бачимо, ці перші місяці праці волинського Союзу Українок надзвичайно характерні: не розбиваючись на парти, жіноцтво сильним фронтом захищає національні цінності і виявляє материнські прикмети у широкому громадському значінні цього слова.

Статут, затверджений 11. квітня 1927 р., зладжений був на зразок давнього статуту галицького С. У. та передбачував ці самі ділянки праці.

Перша Управа Союзу Українок у Рівному в 1926 р.

Теперішна Управа Союзу Українок у Рівному. Посередині в першому ряді голова п. Багриновська

Але... але всім нам добре відомі умови національного життя і громадської праці на Волині; тож не диво, що праця Т-ва зосередилась головним чином на двох ділянках — культурно-освітній та допомоговій, інші ж не мали можливости розвинутися.

Ялинки й інші діточі імпрези, шевченківські академії, реферати й ширші сходини, присвячені нашим письменницям та визначним людям і історичним подіям, ріжного роду курси, часом спільні прогульки на виставу до іншого міста, бібліотеки для дітей і ширшого громадянства та матеріяльна поміч шкільній молоді а також і біднішим громадянам — ось круг діяльности волинського жіноцтва.

Під оглядом організаційним волинський Союз Українок також став розвиватись від перших же місяців свого існування. Тепер він начислює девять Філій по містах, чотири кружки і кільканадцять бібліотек-читалень по селах і містечках. Як Філії так бібліотеки-читальні (організаційна форма галицькому Союзові Українок невідома) сильно зменшили свою чисельність з причин від них незалежних.

Приймаючи під увагу умови життя, а також недовгий, бо тільки десятилітній час розвитку організації, треба ствердити, що її ріст свідчить про зацікавлення нею серед жіночого населення.

Продовж цих десяти літ кілька раз змінився провід організації; так першою з черги головою була п. Лозицька-Томкивичева, а далі це становище займали пп. Вротновська, Глинська, Рощинська, Зброжекова, Ярошевська, а від 1934 р. беззмінно аж дотепер п. Багриновська. Проте зміна проводу не означала зміни напрямних праці Товариства. За останні роки багато молоді віддало свої сили організації і це значно підняло її активність. В ділі приєднання молоді, як і взагалі оживлення праці Товариства багато зробила теперішня його голова, яка вміє приєднати і запалити молоді жіночі душі. А наслідком оживлення праці прийшло глибоке заінтересування нею серед селянського жіноцтва Волині, що віддавна була колискою характерної і владної жінки. Волинська селянка горнеться до освіти й організації з такою самою жадобою, як її галицька сестра і нема сумніву, що при сприятливіших дещо умовах ціла Волинь покрилась би швидко густою сіткою сільських кружків С. У.

Ми не доцінювали б успіхів наших волинських сестер, якби не підкреслили, що труднощі, які їм приходиться поборювати, часто робляться іншими українськими організаціями, що маючи на оці свої чисто егоїстичні цілі, кидають колоди під ноги свідомого своїх національних обовязків жіноцтва. І це робиться в той час, коли зі Сходу яскравою загрозою став комунізм, а посторонні чинники використовують всі моменти внутрішнього замішання і несклярованости. До боротьби з цими розкладовими елементами став волинський Союз Українок, несучи на село як практичне знання, так і загально-національну освіту і звязуючи таким способом місто з його інтелектом і коріння національного життя — село — в одну родину.

Так десять літ борикається С. У. у Рівному з трудностями часом неімовірними, ало вперто веде свою відповідальну працю. Товариство, яке почало своє існування як „комітет пань" з дуже обмеженою сферою діяльности, сьогодні представляє собою краєву організацію, що обіймає всі суспільні верстви жіноцтва і стоїть на сторожі національних цінностей і людської та громадської гідности жінки, яка вірить в те, що сили її потрібні Батьківщині.

Побажаємо ж нашим сестрам, щоб сполука внутрішньої свободи і громадської активности, вщеплені попередніми поколіннями, з систематичністю і організованістю, що прийшли з Галицької Землі, дали буйний плід і щоб праця їх не знала спадів, а росла, поширюючись і поглиблюючись для кращого завтра.

Жіночий рух на чужині

ЖІНКА ГОЛОВОЮ ТОВАРИСТВА ФРАНЦУЗЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ (SOCIETÉ DES GENS DE LETTRES).

Це особливо великий осяг, саме у Франції, де жінки по сьогодня борятьcя за повні горожанські права. Становище, яке мали колись Бальзак і Гюго, обняла видатна письменниця п. Каміля Марбо, яка довгі літа була місто-головою у товаристві французьких письменників. Про вибір п. Марбо на голову товариства вирішили її великі здібності письменницькі й організаційні. П. Каміля Марбо, авторка відомих повістей, здобула вже літературну нагороду **Femina**, ще в 1913. р.

БОЛГАРКИ ВЗЯЛИ ПЕРШИЙ РАЗ УЧАСТЬ У ВИБОРАХ.

Болгарки доперва недавно дістали право голосування. І ось з весною цього року взяли вони перший раз участь як виборці. Цікавий інцидент при цьому зайшов в одній окрузі, де 114. літня Марія Марцева виступила як гаряча агітаторка. Вона перша зявилася при виборчій урні, відтак з пропагандовим транспарентом перейшла вулицями міста, закликаючи жінок палкими промовами до масової участи у виборах. Успіх старенької агітаторки був великий, жінки більшістю голосів вибрали свого кандидата.

ОКРЕМИЙ ВІДДІЛ ПРИ МІНІСТЕРСТВІ ДЛЯ СПРАВ ДОМАШНЬОГО ГОСПОДАРСТВА.

В Норвегії повстав окремий відділ для справ домашнього господарства. Провід у цьому відділі доручено жінці, директорці й довголітній інспекторці школи домашнього господарства.

АЛЬБАНКИ ВІДКРИВАЮТЬ СВОЇ ОБЛИЧЧЯ.

З ентузіязмом приняли альбанки домагання своєї майбутньої королеви, мадярської графині Мікес, яка зажадала закинення звичаю носити жінкам заслонене обличчя. Вони охоче зірвали з давньою традицією та скоро замінюють свій колишній, доволі екзотичний вигляд на загальноевропейський.

Маделєн Маркс

Материнство

З славної повісти французької письменниці Маделен Маркс (Magdeleine Marx) п. з. „Жінка" даємо кілька уривків, в яких авторка зясовує відношення геройки повісти до материнства. — **Редакція.**

Я тому нерадо виходжу тепер з хати, бо не можу вже довше скрити своєї вагітности. Маю враження, що всі очі звернені на моє черево. Малі дівчатка, які проходять повз мене, показують на мене швидкими злобними поглядами, бо вони в своїй ніби-наівності більш безцеремонні, як жінки, і ця їхня вперта цікавість дуже мене бентежить.

Ще довгі два місяці мушу чекати, поки почую крик моєї дитини. Але не тільки її я ношу в собі: разом з нею дозріває в мені нова любов. Вона стає така нетерплива в свойому вижиданні, що з кожним днем сильнише беться об грати клітки, в якій вона замкнена, і я ніяк не можу її чимнебудь розважити.

Мале придане вже вповні готове: повивачі ,такі мякі, коли їх дотикатися, сороченята мов для ляльки, чипочки, яких мабуть ніколи не буде треба, полотно мякеньке мов вата, чепурні округлі підборідки. Усе це я розгорнула перед собою і кожний кусок, який натягаю на пястук, зачинає жити власним життям.

Ще два місяці, поки переконаюся, чи буду я подібна до інших матерей. Чи буду як ця квочка, що своїми крилами хоронить і приголублює своє мале, з серцем повним любови і пристрасти для нього, але для чужих дітей має тільки зависть і їдкі погляди. Ще два місяці...

Чую, що інші жінки ставляться тепер до мене з увагою. Немов би всі уступали передо мною, щоби зробити мені місце. Чи це з їх боку справжні сестрині почування? Чи може тільки захована радість, що позбулися одної суперниці, яка покищо не рахується.

В розмовах з ними я стараюся розгадати закриті ще передо мною містерії материнства. А для них моя особа є товчком для спогадів. Кожна з них ставить мені ці самі запити: „Що ви властиво відчуваєте?... Мене..." І кожна зачинає розказувати про себе при чому кожна переборщує без почуття сорому. Вони подають такі основні і такі докладні подробиці, що я негайно пізнаю, скільки разів вони повторювали вже своє звідомлення. Менш балакучі є ті матері, які мали „багато". Їм залишився тільки один могутній загальний спогад, в якому їх життя зливається з тим життям, що вони так часто носили в свойому лоні. Котрим з них треба вірити? З багатьома я говорила, але ніодна не відкрила мені тайни материнства, від жадної з них я не почула слова, яке послужило би мені для розвязки цієї загадки, в жадної не побачила я руху, що кинув би світло і допоміг мені зрозуміти те, що мене чекає. Вони розказували тільки про прикрощі вагітности і муки родів. Вони хвалилися і гордилися своєю дбайливістю, з якою буцім плекали дітей, і робили це з якимсь ідолопоклонством як супроти фетишів; але на тому й кінчається їх материнство.

Я не знала перше нічого і далі нічого не знаю, мушу отже ще два місяці бути терплива. Але мене огортає жах. Чому мала би я бути інша, як ті жінки, як загалом усі мої жіночі предки? Чому мала би я бути краща від них?

* * *

Дикий біль, що розшматовує тіло. Що кілька хвилин усе розпочинається наново — невимовні муки, жорстока боротьба, страждання, яке вжерлося в середину, криваві крики...

Я пригадую собі все і кожну секунду, і ту, коли я кусала свою постелю, і ту, коли розляглося з мого горла виття дикої звірини, всі разом і кожну зокрема, і те, що я терпіла цілу вічність і ніколи не приходила така хвилина, яка була би останньою, і те, що години наступали за годинами у жахливих нелюдських дрижаннях, в яких ціла моя істота боролася сама з собою і я не мала вже сили довше терпіти.

Моя голова кидалася в один і другий бік із конаючим благанням, дусилася в подушках, вкривалася потом, слухала як нова боротьба наростає в мойому тілі і ломиться мов морська хвиля.

Коли вкінці якесь диявольське зусилля спричинило ще більший біль, як усі попередні — я почула невиразно якийсь крик, що не був уже моїм, огонь в моїх очах погас, я покотилася в якусь соняшну глибоку безодню, вже був кінець, кінець... Я заснула.

Чи довго я перебувала в цій летаргічній непорушності? Коли я знову відчинила очі, стіни моєї кімнати видалися мені голі і білі і немов десь далеко в просторі. Довкола мене панувала несамовита тиша і я побачила жінки, що схилялися і піднімали скривавлені полотна.

Моя дитина, дайте мені дитину!

Тріюмфально подав мені її батько, і я опритомніла. Ах, Боже, яке ж воно було погане! Поморщене лице старої бабусі, профіль як у хижого птаха, личка мов намащені жовтком, руки подібні до пташиних ніжок, внутрі помняті і рожеві, та... правдиві нігті!...

Посередині голівки, під черепом, щось пульсувало, аж страх було дивитися, довкола вона була вкрита пухом, рідкішим і мякшим, як у ціпятка, яке щойно вилізло з яєчка.

Я взяла її несміло на руки і саме в цій хвилині відкрилися мушлі очей, під ними показалися фіолетні скляні колiщата з молочним сяйвом.

...Отже це наша дитина? Ми клали несміливі і побожні цілунки на вкриті мошком лиця, від яких плили ніжні пахощі. Я не мала відваги щонебудь сказати.

Отже? Що ж це є? чи крик крови, радість тіла, гін любови, одним словом інстинкт, стихійний материнський інстинкт? Чи тільки це?... Ні!

* * *

Мій син росте.

З нього тепер дуже любе хлопя, з чолом вкритим мідяними кучерями, з багряними лицями, а з його очей, синіх мов волошки, пливе ангельський супокій. Він мабуть дуже гарний, бо часто чужі люди зупиняють мене на вулиці, щоби мені це сказати, і я почуваюся тоді трішки горда.

Він зачинає виявляти людські прикмети: він говорить, він висказує свої бажання, він хоче доторкати предметів і посідати їх, і вже любить казочки: „А далі, мамочко, скажи що далі?..." Я зачинаю завсіди від того, що пригортаю його до серця.

Воно, це моє серце, росте разом з ним. Щойно тепер чую, що його життя має своє коріння в мойому. Мене вяже з ним уже не тільки жура, не тільки безнастанний підсвідомий страх за нього, але й його пестощі, якими він мене обдаровує. Коли він мені каже „мамо", своїм голосом, якого другого нема у світі, тоді я горда і понад усе щаслива. Коли він закидає мені свої руки на шию, маю враження, що дістаю незаслужену нагороду, завелику нагороду...

Страх, який мене огортав, коли він був малий, такий зовсім малий і немічний, цей страх минає. Я колисала його у своїх раменах, я ночами коло нього сторожила, викормила його своїм молоком, він має тепер міцні ноги і сильне тіло і я не боюся, коли він біжить.

Та проте мене огортає новий жах, куди більший від попереднього, коли я боялася за його немічне тіло. Найбільший жах мого життя, бо найбільша його відповідальність: виховати дитину. Тримати у своїх руках його долю, те чим він міг би стати, а не те, чим він дійсно буде. Всім розпоряджати, красками, на які він глядить, словами, які він чує! Творити, вдруге родити живу істоту, достойну істоту...

І до помочі мати тільки серце дорослої людини, яке все знає, забагато розуміє!... Це боязке, надто чуле серце матері, яке так легко робить помилки!

Нічого більше не мати!...

* * *

Люблю його як нікого на світі, бо він є одинокою живою істотою, за яку я відповідальна, і на тому головно полягає моя любов.

Проте, коли він виросте, коли буде вже дорослим юнаком, матиму відвагу глянути йому віч-на-віч і сказати йому:

Ти не є для мене всім, ти ніколи не був цілим змістом мойого життя, цілою моєю молитвою. Правда, я випестила тебе на своїх колінах, я служила тобі й обожала тебе, та проте я не затратила себе в тобі. Я знала від початку, що мати в своїй любові завсіди тільки дає, ніколи нічого не дістає. Іншим справам я віддала найвище місце. Вершкові точки мого життя, те що в ньому було найважніше, його найвищий змисл, якщо такий є — він не тобі був присвячений. Те все, що в мені є правдою, те найліпше, моя безсмертна душа, Бог в мені — це не відноситься до тебе.

Ти прийшов на світ, але я не запалася у безодню, в яку звичайно попадають матері. Дитина, це для жінки найнебезпечніша пастка. Від першого крику дитини мати є в небезпеці, бо для дитини, що приходить на світ, гасне жінка. Її треба рятувати і нема страху, щоби наш материнський інстинкт міг колинебудь вистигнути. Скоріше вистигне земля. Дітей родити! Любов приходить з ними на світ, але сама любов не вистачає. Головна річ: сповнити свою власну долю! І горе, якщо наше призначення залишається позаду нас.

Коли діти стають великими, вони мають відчинені очі. І якщо мій син побачив би коли, що я заломилася перед метою, що я є менша ніж моя любов, менша ніж його любов, тоді нехай мене оскаржить і осудить!...

МАТИ І МАТЕРИНСТВО
В УКРАЇНСЬКОМУ МИСТЕЦТВІ.

Свого часу, в статті „Мати Божа на іконах Різдва", яка була уміщена у нашому журналі, ми заторкнули теми Богоматері у староукраїнському мистецтві. Зображення Богоматері на давніх іконах Різдва виявляли культ матері і материнства взагалі.

Ю. Нарбут: Мати (заставка).

Сучасні українські мистці теж часто звертаються до сюжету матері та материнства і опрацьовують його як чисто мистецьку тему, або беруть як вихідну точку проблему материнства (з фільософічним, соціяльним чи побутовим підходом) і шукають для неї мистецького вислову.

Уже у XVIII. столітті, наприкінці типової україно-візантійської іконографії, зявляється сюжет матерей з дітьми, як певний жанр, що дедалі набирає форм виразно портретових. У знаменитого Боровиковського мати і дитина лишаються лиш портретами. Шевченко у своюму малюнку йде далі. В його образі „Катерина" бачимо сюжет матері і материнства в постаті покритки, що переживає свою трагедію. Образ матері покритки зявляється не раз і в наші дні — як ось у П. Холодного-батька чи у С. Наліпинської.

Цікаві розвязки теми матері й материнства дали Ю. Нарбут і М. Бойчук. У Нарбута, в його чудовій графічній композиції, зображена мати з немволям, що спить на снопі, під деревом. Ця композиція дає вийняткове естетичне враження, суцільний поетичний образ. Окрім цього цей графічний твір, невеличких розмірів, має ще і педагогічне значіння, він протиставиться творам сюжетово змістовим і натуралістичним.

Типовим „малярським" сюжетом є образ матері у М. Бойчука, де мати кормить дитину. Твір зближений по трактуванню до „Матері" Ю. Нарбута, хоч інший у стилю; у ньому наче менше лірики, проте це цілком „поетичний" твір, стилевий у кожному потягненню вутля.

О. Архипенко в своїм творі „Ма", присвяченім усім матерям і творцям, дає глибокий внутрішній зміст, получений з формальним виведенням триптиху. Це твір сучасної фільософічної думки і форми, доведених до найвищого напруження.

Маркантним психольогізмом визначаються твори Ф. Кричевського в композиціях „Родина" і „За що воював", та О. Новаківського „Горе". Твори обох мистців насичені глибокими, трагічними переживаннями матерей, яким глядач спочуває безпосередньо.

Радість материнства, радість життя знаходимо у доброму і цікавому рисунку Бориса Крюкова „Селянська родина". Цей твір дає глядачеві образовий натяк на поезію, враження радости безпосереднього, природнього селянського життя.

Б. І. Крюків: Селянська родина.

Зате в інший світ уводить нас творчість Василя Касіяна з його кількома творами, де так характеристично виступає мати. Касіян — мистець горя і нужди, що у своїх творах дає нам образи страдальної матері. „Мати" — це вже не поезія, це дійсність, це реалізм. Журба, невідоме, нужда, ось що без труду й напруги вичитуємо з цього образу. Навіть сонне немовля з бальоником — мабуть найдорожчим дарунком мами — має той самий вираз нужди і горя. Це страшний образ, проте як нам близький і зрозумілий... В мідериті „Бідняцька родина" те саме... У „Робітничій родині" знову те саме... Найбільшого драматизму Касіян осягає в ілюстрації до творів В. Стефаника „Кленові листки" до слів: „...діти обідали на землі, обливали пазухи і шелестіли ложками. Коло них лежала мама...". Справді — перед цим дереворитом слова Стефаника блїднуть і зникають. Хора мати-селянка у нужденному ліжку, а коло неї шпортається четверо дрібних дітей, голодних, обдертих, незачесаних, невмитих... Образ, якого годі забути... Касіян — мистець материнського горя і нужди. Почасти такими ж є: С. Наліпинська і О. Сахновська.

В. Касіян: Мати.

Л. Блох: Радість материнства.

Л. Блох, різьбарка, професор різьби українського харківського інституту, дала останніми часами твір „Радість материнства". Мати приголублює дитину, кладе на вуста радісний поцілунок. Твір дає велику мистецьку насолоду, розкішну думку про матір, багато чуття материнського переживання — материнської радости.

Цикль рисунків „Матері" виконав Л. Гец, з символістичною закраскою. Багато сюжетів матері знаходимо в ріжних алегоріях ужиткового мистецтва, де не раз сполучена ця тема з алегорією України. Типовими працями цього роду є срібний тарілль Архипенка, в якому центральною фігурою є образ матері-України та серія графік О. Кульчицької. Багато таких алегорій є у графіці — дипльомах, адресах і т. д., але це вже осібна тема.

Назагал, мотиви матері та материнства в українському мистецтві — малярстві, різьбі і графіці — цікаві й багаті. Багаті якістю та кількістю, а також і змістом.

У старому українському мистецтві мати і материнство виступають в праобразі Матері Божої, у новітньому — у всіх життєвих діях, в творчому політі символу, в моментах радости, горя і нужди. Багате українське мистецтво одухотворює отсей життєвий, біольогічний а також чуттєвий момент життя, у всіх доступних творчому генієві засобах і вислові.

МАРІЯ ПЕНЬКОВСЬКА.

Закінчення курсу господарських інструкторок С.У.

Напередодні великодніх свят, дня 28. квітня ц. р. відбулося в Перемишлі закінчення другої, господарської частини курсу організаторок і інструкторок Союзу Українок. Про вибір Перемишля на місце курсу господарських інструкторок рішили надзвичайно сприятливі умовини для такого курсу, які існують саме в цьому місті. Там живе господарська референтка Централі Союзу Українок, п. Лукія Бобелякова, яка була не тільки управительkою курсу, але й фактичною його організаторкою. Першорядні фахівці, якими розпоряджає Перемишль, були прелеґентами на курсі, а прихильне відношення перемиської Філії Сільського Господаря й інших українських установ до Союзу Українок допомогло до успішного переведення курсу. Союз Українок мав і це на увазі, що в Українському Інституті для дівчат в Перемишлі є зразково уладжене господарство, де курсантки мали змогу відбувати практику.

Господарська частина курсу тривала від 12. березня до 27. квітня, а ціллю курсу було подати учасницям теоретичні і практичні відомості з хатнього й жіночого сільського господарства, що будуть потрібні їм як інструкторкам до ведення господарської акції на терені сільських Кружків Союзу Українок.

Програма курсу обіймала науку куховарства й трикотарства, а з теоретичних предметів викладано: гігієну загальну, жінки й дитини, усної ями, організацію хатнього господарства, сільське будівництво, молочарство, годівлю коров, безріг, кріликів, домашньої птиці, городництво, квітові городці, ягідне садівництво й суспільну агрономію. Деякі прелеґенти переводили теж практичні лекції з обсягу своїх предметів, як з плекання домашньої птиці, городництва, годівлі кріликів і хатнього господарства. В часі тривання курсу фірми „Мота" і „Ароза" прислали свої представниці, що уладили покази своїх виробів і пояснили їх примінення в практиці. Майже кожної неділі курсантки відбували поїздки на села й брали участь у Загальних Зборах Кружків Союзу Українок і Сільського Господаря, прислухувалися іспитам хліборобського вишколу молоді та оглянули зразково уладжені сільські курники в двох селах.

Дня 28. квітня по іспитах, що тривали від 9—18 год., а в яких взяла участь Голова Центрального Товариства п. Мілена Рудницька, відбулося закінчення курсу. На закінчення прибули крім курсанток і прелеґентів, члени виділу Філії Союзу Українок, власники домівки курсу ОО. Василіяни й представники перемиських культурно-освітніх товариств.

Управителька курсу, дякуючи ОО. Василіянам за відступлення обширних і вигідних кімнат на ведення курсу, всім прелеґенткам і прелеґентам, а головно Філії Сільського Господаря за співпрацю в веденні курсу, подала слідуюче звідомлення: На курс записалося 18 учасниць, а покінчило його 17, з чого 2 курсантки відступили від кінцевого іспиту. 10 курсанток покінчило також організаційний курс у Львові, а 7 лиш господарський курс у Перемишлі. 10 курсанток було з краю, 7 з перемиського повіту. Опісля, підкресливши пильність, серйозність, зразкове поведення курсанток та гарний вислід їхньої праці, вказала управителька на завдання й труди, що ждуть їх у будучій праці. Зазначила при тім, що якщо зуміють вони з любовю підійти до сільського жіноцтва, то в заміну одержать безмежне привязання, а за труд і посвяту матимуть велике вдоволення з приводу піднесення культури селянського жіноцтва.

Закінчення інструкторського курсу С.У. в Перемишлі.

Відтак Голова Центрального Товариства п. Мілена Рудницька в довшій промові подала огляд першої й другої частини курсу, підкреслюючи його ціль і значіння для ведення дальшої праці Союзу Українок.

Від усіх перемиських установ промовив др. Володимир Загайкевич. Зазначивши незвичайно корисну працю Союзу Українок взагалі, зокрема підніс вагу значіння вишколу робітниць, що по скінченні курсів понесуть в народ освіту й матеріяльну культуру.

Курс замкнула короткою, річевою промовою Голова Філії п. Е. Зятикова. Вкінці по промові курсантки п. Горохович почався чайний вечір. Вміле зіставлення смачних пісних страв було доказом гарних вислідів куховарської праці, що її ведено під умілим проводом п. М. Гузарівної. Серед милого й погідного настрою гості й курсантки перевели останні хвилини курсу до пізного вечора.

ДО ВІДОМА ПЕРЕДПЛАТНИЦЯМ І ЧИТАЧКАМ.

ПРОДОВЖ ЛІТНІХ МІСЯЦІВ: ЧЕРВЕНЬ — ЛИПЕНЬ — СЕРПЕНЬ „ЖІНКА" ВИХОДИТИМЕ РАЗ НА МІСЯЦЬ У ПОДВІЙНОМУ ОБЄМІ. ЧЕРГОВЕ ПОДВІЙНЕ ЧИСЛО ЗА ЧЕРВЕНЬ ПОЯВИТЬСЯ В ПОЛОВИНІ МІСЯЦЯ.

РЕДАКЦІЯ.

„МАНДРІВНІ ДЯКИ"

(Замість побажань абсольвенткам курсу.)

У нашому минулому було одно суспільне явище, яке не раз звертало на себе увагу дослідників. Маю на думці „мандрівних дяків", що несли освіту у найдальші закутини нашої землі. То були скінчені і нескінчені студенти-бурлаки Київської Академії, які шукали хліба та праці і знаходили їх по близьких і далеких селах, містечках та хуторах.

Йшли вони через степи і лани назустріч степовому вітру, що обсмалював їх обличчя, йшли повз високі могили, де, здавалось, тихо бреніли струни кобзи, ішли наповні київською наукою і поезією вільної мандрівки із спрагою будити молодечі сили. Були серед них фільософи і практичні діячі, були поети і вчені, були актори і співці. Вони йшли, бо край їх потребував, бо для дітей треба було учителів, для церков дириґентів і співаків, для молоді розваги, а для старших поважної бесіди про божеські і земські діла.

І там, де зявлявся такий юнак, закипало життя: бігли з букварями школярики, гуртувалась молодь, ревів у церкві бас, пишався вертеп, а в урочисті моменти доходило й до орацій та „шкільних драм".

Так українська інтеліґентна молодь повертала своєму народові той борг, що затягла в його, користаючи з освіти, так знання розсівалось по всій нашій землі і обєднувало верхівку і широкі маси в один народ, так культурні надбання Києва ставали добром цілої землі.

І чи то було збігом обставин, чи був у тому якийсь причинний звязок — тільки саме тоді, як ходили від села до хутора мандрівні дяки, підиялась наша земля з татарського занепаду, ожили національні гордощі і держава Хмельницького заманіфестувала перед світом незломність українського духа.

Минули століття. Появилась і перейшла до історії відірваність нашої інтеліґенції від рідного ґрунту і знов пішла наша молодь до ближчих і дальших сіл, несучи туди своє знання, молоді сили і жадобу праці. І знов, як колись, перелітають через молоді голови вітри непогоди, обсмалюють лиця і гартують душу їх буйні пориви і, як колись, вітають радісно села молодих робітників культури, які готові віддати свою працю рідному краєві.

Але тепер не самі хлопці мандрують по рідних просторах. До праці на користь Нації стала і жінка, і молоді дівчата на рівні з хлопцями пішли, щоб передати придбану освіту своїм сестрам.

Серед них є люди ріжної життєвої вдачі і ріжної освіти, але всі вони розуміють потребу і значіння єдности всіх верств Нації, всі хотять положити свою цеголку у будову кращого завтра.

І там де вони приходять, оживає праця жіноцтва — гуртується доріст, відбуваються господарські курси, реферати і вистави приваблюють людей і підноситься культура села; там, де зявляються ці молоді культурні сили, повстають нові клітини жіночої орґанізації, там збуджуються приспані сили жінки, усвідомлюється велике завдання матері і громадянки, там стає найвищим наказом національний обовязок.

Так воскресла в наші дні давня традиція українського культурного життя. Наш край, як і колись, рветься до освіти; він прагне орґанізованого життя і національної свідомости. Нові кадри „мандрівних дяків" скоро розійдуться по ньому, сіючи світло науки, бадьорість праці і радість надії.

Л. ГОРБАЧЕВА.

Польки про нас

На днях появилася на книгарських полицях брошура на польській мові невідомої нам ближче авторки С. Мікуловської про український жіночий рух.*) Брошура спірається на доволі великому матеріялі та виявляє назагал добру поінформованість у наших справах. Видко — авторка читає дуже пильно „Жінку" та черпає з неї відомості про ідеольогію і силу українського жіночого руху. Маємо враження, що її інформації про внутрішні відносини між українським громадянством, зокрема між жіноцтвом, спіраються теж на конфіденціональних джерелах.

Найбільше місця й уваги в своїй брошурі присвячує С. Мікуловська Союзові Українок, якого ситуацію в українському громадянстві характеризує м. і. в такий спосіб:

> Коли Союз протиділає розпорошенню національних сил, голосить тези розбудови орґанізаційної мережі існуючих уже товариств, потреби культурної й освітньої співпраці в порозумінні з „Просвітою", господарської з „Сільським Господарем" та кооперативними установами і т. п., тоді деякі українські кола ведуть конкуренційну акцію, основують по селах, на яких нема місця для розвитку двох орґанізацій, нові кружки, чи сільських господинь, чи Жіночої Громади, та нищать одноцілість українського жіночого руху.
>
> Одначе гідною підкреслення є відпорність проводу Союзу на всі атаки ззовні і внутрі. Кожний удар противників негайно є відбитий, кожна зачіпка дістає якнайсильнішу відповідь. Пером і словом провід Союзу Українок володіє дуже вправно і так само витривало реалізує свої цілі.

Але помилявся би той, хто думав би, що слова п. Мікуловської подиктовані симпатією до Союзу Українок, чи загалом до українського жіночого руху. Навпаки, її публікація надихана глибокою ненавистю до всього українства, а одинока ціль брошури змобілізувати польське жіноцтво в Галичині страшаком української небезпеки, що нібито грозить полякам на З. У. З.

Найбільше виводять паню Мікуловську з рівноваги звязки українського жіноцтва з чужинками й та частина її брошури, де вона пише про ці справи, найменш вірна та найменш обєктивна. Наші звязки зі світом — ось чого польки нам ніяк не можуть вибачити і що їх найбільше коле...

*) S. Mikułowska: „Ukraiński" ruch kobiecy. Lwów 1937. Nakładem skupienia lwowskiego „Zarzewia".

Історія костюму в сценічних картинах

„Від старовинного Єгипту до Бідермаєра" — заголошували афіші імпрезу Фахової Школи С. С. Василянок, що відбулася в квітні в салі Народнього Дому (театру „Ріжнородностей"). Хоча тема широка й охоплююча майже цілу історію людства, проте була виведена на сцені в девятьох коротких картинах, що ілюстрували одяг ріжних стилевих епох. Кожна картина інша, доповнена літературним текстом, музикою, танком, давала вирізок життя.

Єгипет.

Середньовіччя.

У першій картині ми бачили **Єгипет.** На тлі чорної котари, прибраної єгипетським орнаментом і гієрогліфами, в насиченім світлі яркого сонця, група: на підвищенні дочка фараонів, перед нею її звеличники, низьким, звучним голосом, з патетичною силою учениця рецитує перед сценою фрагмент вірша Лесі Українки „Ра-Менеіс". Образ статичний, незвичайно кольоритний, типи й одяги дуже добрі. — За хвилину **Греція й Рим.** Між білими кольонами темні котарі з меандром, по середині сцени на овиді синє море, все в світлі заходячого сонця. На тому тлі чотири постаті: клясичний тип грекині в пепльосі, прикрашенім чорним меандром, шляхотна римлянка з сталево зеленим плащем, закиненім з грацією поверх фалдистої туніки, друга в тодзі з червоним нашиванням. На сопілці приграє хлопець у грецькому хітоні. Гармонійність, спокій, настроєвий чар ціхують цей образ. — **Середньовіччя** зобразив фрагмент з „Осінньої Казки" Лесі Українки. В кімнаті принцеси, з великим готицьким вікном посередині, працюють жінки. Яркий, контрастовий кольорит і характеристична форма одягів. Червона, синя, жовта й фіолетова сукня, всі видовжені шлейфами, такі ж черевики з довгими гострими кінцями, голови прибрані високими стріличстими шапками та цікавими завоями попід бороду. На цьому тлі виступає принцеса в білій сукні з гаптованими гербами й багатим горностайовим плащем. Одяги, кольорит, уладження сцени, свобідна й смілива гра учениць давали стилеву цілість готицького Середньовіччя. — **Ренесанс.** Молодий поет звеличує в сонеті, під звуки арфи, красу й благородність милої. Він у шляхетськім одягу теплої рожевавої краски. На золотій арфі приграє жінка в ясно ліловій сукні, італійського крою, обіч сидить друга в білій з золотим. Біля них стоїть струнка й висока постать у зеленій сукні еспанської форми, з білою кризою. Картина навіяна поетичним настроєм. — Фрагмент з мольєрівського Мізантропа представив **барокко:** діяльог між Арсіноєю та Альсестом. Вона у синій сукні з мальованим бароковим орнаментом і тюрнюрою, він у жовтобрунатнім костюмі. Текст у перекладі Рильського пливе розкішною мовою та звучним ритмом. З вервою та зрозумінням вивели цей діяльог учениці, особливо мило звучав низький тембр Альсеста. — Чарівний був менует, що зобразив **рококо.** На тлі котари з гірляндою рож відгуляли його чотири білі круглі криноліни, які попередили виступ рококової пари: дами у розкішній еліпсоватій криноліні з високою перукою й пана у рожевім костюмі. Фінезія й легкість захопили публику та примусили повторювати танок. — **Ампір** показав два жіночі строї, скромніший білий та виставніший жовтий з довгим шлейфом. Діяльог між двома двірськими дамами був живий, сценка добре відіграна. — Дуже милий був фрагмент „Інститутки" Марка Вовчка, видержаний **в бідермаєрівськім** стилю. В кімнаті, з відчиненими дверми на бальком і соняшний парк, сиділа бабуня в темносірій сукні з фіолетовими нашивками. З соняшного парку вбігла щебетлива інститутка, в білій сукні в рожеву й синю клітку, круглявим капелюшку з квітами й подорожній пелерині. Сцена відіграна живо, щиро й весело, давала враження вигоди, вдовілля й затишку бідермаєрівського дому.

Вкінці на відкритій поляні група дівчат у зразкових народніх одягах, всі напереміну в жовтих і червоних чобітках, власної роботи, вивела декілька гагілок, зокрема **„воротаря"**, який впроваджував постаті в **історичних українських одягах.** Княгиня, бояриня, гетьманиха й міщанка мали одяги дуже гарні. Особливо бояриня, гетьманиха й міщанка мали багаті костюми, розкішно вистилізовані на основі описів і доступного ілюстраційного матеріялу.

Цілість імпрези незвичайно вдатна й доцільна. Сам задум: вивести історію костюму в поодиноких картинах, що відтворювали стилеві епохи, дуже оригінальний. Перевести його зразково могла лише середня фахова школа, де костюмольогія є обовязковим предметом. Помислові, гарні костюми, добірно тоновані в кольориті, виконали самі учениці, які й доповнювали свої одяги відповідними прикрасами, обувою та прибранням голови своєї роботи.

За велику працю, передуману й дбайливу підготову мають учениці й учительський збір Фахової Школи С. С. Василянок, а передовсім п. проф. Наталя Гургула, ініціяторка і провідниця цілої вистави, повну сатисфакцію: імпреза була на високому рівні.

А. М—СЬКА.

При громадській роботі

Збірка на цілі Союзу Українок

Перша прилюдна збірка на цілі Союзу Українок, про яку ми повідомляли в останньому числі „Жінки", не перейшла без перепон та труднощів. В першу чергу мимо кількох телефонічних інтервенцій станиславівське воєвідство прислало письменний дозвіл щойно 30. квітня, а тернопільське аж 4. травня, тоді коли рішення львівського воєвідства ми мали вже 15. квітня. Тернопільське воєвідство змінило також реченець збірки на дні від 11—15. травня, себто на час, у якому не було ні неділі ні свята. З приводу тих перепон канцелярія нашого Т-ва вислала збіркові листи (яких ми не могли друкувати перед отриманням рішення воєвідства) щойно у великодню суботу для львівського і станиславівського воєвідства, а 5. травня для тернопільського. Коли зважити, що лист зі Львова на провинцію йде часом 3 або 4 дні, а то й довше, та що між повітовими містами і селами де-не-де комунікація теж дуже утруднена, так бачимо, що дозвіл тернопільського воєвідства був ілюзоричний, бо через спізнене доручення його годі було використати. На основі відомостей, які наспіли від деяких Філій С. У., знаємо також, що поодинокі старства робили перепони, а навіть забороняли збірку (напр. в Бережанах).

Не дивлячись на ті всі перепони з боку влади та у звязку з тим технічні недомагання так в Централі, як і на місцях, збірка назагал пройшла успішно. Слід ствердити, що громадянство віднеслося до цеї першої збірки на цілі нашого Т-ва дуже прихильно, а багато наших Філій С. У. (напр. львівська) виказало максимум енергії та організованости у її переведенні.

В черговому числі зачинаємо друкувати вислиди збірки в поодиноких Філіях та Кружках С. У.

Комунікат Головного Виділу С. У.

1. Подаємо до відома всіх Філій С. У., що Загальний Зїзд Т-ва, який мав відбутися 6. і 7. червня ц. р., відложений згідно з бажанням деяких Філій на вересень. На це рішення вплинуло те, щоби новий Головний Виділ не мусів розпочинати своєї діяльности в мертвому сезоні, себто в часі ферій, які цього року випадають скоріше чим звичайно. Докладний речинець Загального Зїзду буде поданий в черговім обіжнику.

2. Прохаємо вдруге ті Філії, що ще не прислали звідомлень, щоби в якнайкоротшому часі це зробили, бо не можна без них виготовлювати звітів. Вневдовзі будуть прислані всім Філіям додаткові листки звідомлень, які будуть обіймати діяльність Філій від першого квітня по кінець липня ц. р.

3. Подаємо до відома, що реченець продажі бльочків на пресовий фонд Союзу Українок продовжений до Загального Зїзду. Просимо використовувати всякі нагоди для їх розпродажі (свята селянки, фестини, імпрези і т. п.).

4. Ті Філії, які ще не вислали грошей з прилюдної збірки на цілі Союзу Українок, зроблять це негайно чеками Земельного Банку. Всі збіркові листи разом із рахунковими зіставленнями переслати до Централі С. У. найдальше до дня 1-го червня ц. р. Прохаємо теж подати нам всі недомагання і труднощі, з якими стрінулися Філії і Кружки у переведенні збірки, щоби на будуче можна їх оминути.

За Головний Виділ Союзу Українок: **Мілена Рудницька** в. р. Голова. **Лідія Горбачева** в. р. Секретарка

ЖІНОЧІ КООПЕРАТИВНІ НАРАДИ.

Жіночі кооперативні наради відбулися в Жидачеві дня 6. квітня, в Болехові дня 7. квітня, в Долині дня 8. квітня, в Рожнітові дня 9. Предметом усіх нарад були справи місько-споживчої кооперації та справи зактивізування і наладнання діяльности кооперативних Секцій Філій С. У. Порушені справи викликали серед зібраного жіноцтва живу виміну думок, бо міська кооператива найтісніше вяжеться з господарською ділянкою кожного домашнього вогнища. Реферат на всіх виголосила мгр. Ірина Гладка, кооперативна референтка Централі С. У.

Нові станиці

Від дня 25. березня 1937. р. до 8. травня ц. р. повстали отсі Кружки Союзу Українок:

Саласька, Старі Броди (Філія Броди); Перлівці (Філія Галич); Кут фільварковий — Городенка (Філія Городенка); Велдіж, Яворів (Філія Долина); Мединичі (Філія Дрогобич); Пили (Філія Жовква); Гніздичів (Філія Жидачів); Бедриківці (Філія Заліщики); Городнів, Переволочно (Філія Золочів); Добротвір, Стрептова, Тишиця (Філія Камінка Струмилова); Перемилів, Товстеньке (Філія Копичинці); Зарудці, Лісневичі, Ясниська (Філія Львів); Чернева (Філія Перемишль); Виписки (Філія Перемишляни); Вишків Старий (Філія Радехів); Вільшаник, Торгановичі (Філія Самбір); Стебник (Філія Станиславів); Городище велике (Філія Тернопіль); Букавина, Вербиця, Голодовичі, Грусятичі, Демидів, Жирава, Ляшки долішні, Ляшки горішні, Молодинче, Суграва (Філія Ходорів); Піски (Філія Щирець). **Разом 38 нових Кружків С. У.**

Чужинна гостя у Львові.

В днях 22—26. квітня ц. р. перебувала у Львові молода англійська студентка Аліс Крейґ (Alice Craig), яка студіює питання т. зв. національних меншин. Міс Крейґ приїхала до Львова в цілі познайомлення на місці з українською культурою та положенням українців у Польщі. Продовж свого побуту у Львові вона оглянула українські музеї, церкви й установи та познайомилася з визначними представниками українського громадянства, з якими відбула довші розмови. В неділю дня 25. квітня ввечері зійшлися на запрошення Головного Виділу Союзу Українок в домівці Товариства видатні представниці львівського жіноцтва, щоби привітати чужинну гостю та дати їй інформації про свої ділянки праці.

Великодні Свята в бурсі С. Петлюри

На Великодні Свята трапилось мені відвідати хлопячу бурсу ім. С. Петлюри у Перемишлі.

Вона знаходиться на периферії міста на горі, куди ведуть протоптані стежки.

Вже здалека почула я дзвінкі діточі голоси: „біжи, біжи, то твоя мама!" А коли наблизилась, побачила гурток хлопців шкільного віку на площі перед новим будинком бурси. „Христос воскресе!" — привіталась я і у відповідь почула привітне, некрикливе: „воістину воскресе!" Мій син біг до мене, здалека всміхаючись. Повів мене до будинку, де на порозі вже стояла управителька і вітала мене приязно: „Христос воскресе!" і ми тричі навхрест поцілувались, як колись вітались на східніх наших землях в цей день люди.

Великі вікна, через які ллється ціле море сонця, святочна чистота, проста, але вистачаюча обстановка. Чи то сонце, що так весело сміялось в той день, чи той привіт на порозі, такий рідний,—не знаю, тільки в душі розлилось почуття радости і спокою.

Входять діти — кожне чемне й охайне; говорить, не вимахуючи руками; не чути диких вигуків; не помітно, щоб одне другого вдарило.

Їх двадцять троє; містяться в трьох спальнях, просторих, прекрасно освітлених; мають їдальню і салю, яку тримають в резерві на випадок побільшення числа дітей. Одна біда — води нема; не то в хаті, а й на подвірі; приходиться служниці далеченько нести. Як тут втримати чистоту? Нема води, нема й лазнички, діти вмиваються в маленькій проходній кімнатці. На такий комфорт, як власна вода не вистачило при будові дому грошей.

По обіді іду з дітьми на прохід — яке чудесне повітря; горбки перенизані гайками, синя стрічка Сяну десь на долині, а ось в кількох кроках від бурси прекрасний парк. Є де й побігати і в холодку відпочати.

Діти перегоняють один другого: „А я по-козацьки, дивись!"

Вертаємось на підвечірок; хтось з дітей дістав з дому пачку і всіх частує; „Але йому я не дам", говорить він, вказуючи на товариша, що видно чимось завинив супроти нього. „Що ти? Цеж твій брат, українець!" Хлопчик засоромлений, простягає товаришові цукорок: „Так, так, мамо, ми тут всі частуємо кожного, як дістаємо що з дому". Душевний спокій і радість панують у відношеннях дітей, нема тої злосливої напружености, що так тяжко вражає в дітях львівських передмість.

Л. Г.

Жінки на високих школах.

Статистика за 1935/6 рр. виказує, що на 47.164 студентів вищих шкіл у Польщі є 12.663 жінок, себто майже 25%. Найбільше студіюють вони науки гуманістичні, менше математично-природничі, деякі навіть теольогію та канонічне право. На загальне число студіюючих є мало українців, з того ледве кількадесять одиниць припадає на жінок. Явище застрашаюче, яке веде до цілковитого знівелювання можливостей працювати жінкам на вищих відповідальних становищах і зменшує кадри жіночої інтелектуальної еліти.

Подяка.

На пресовий фонд журналу „Жінка" зложили: 5. Відділ Союзу Українок Америки в Дітройт через п. Анну Сірко 5 долярів, 44. Відділ Союзу Українок Америки ім. Л. Українки в Бостоні через п. Юстину Смарш 2 доляри. За це прихильне відношення наших заморських сестер до пресового органу С. У., яке проявляється не тільки у моральній підтримці, почуваємося до милого обовязку зложити щиро-сердешну подяку.

ГОЛОВНИЙ ВИДІЛ С. У.

Пані З. Мірна, авторка статті „Жіночий рух на Великій Україні до революції", що була вміщена в нашому часописі в чч. 6—9, просить нас зазначити ще раз, що в своїй статті вона дала перегляд тільки тих жіночих товариств, які існували до революції, та й то не зовсім вичерпуючо, бо писала її на еміґрації без потрібних матеріялів.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ.

В минулому числі „Жінки" (ч. 8 — 9) статтю п. др. Марії Деркачевої „Ті, що творили „Перший Вінок", підписано через помилку Дарія Деркач. Просимо Шановну Авторку вибачити нам цю помилку.

Присилайте передплату!

Начальна Редакторка: МІЛЄНА РУДНИЦЬКА. — Відповідальна Редакторка: ОЛЕНА ФЕДАК-ШЕПАРОВИЧ. — Видає: ЦЕНТРАЛЬНЕ УКРАЇНСЬКЕ ЖІНОЧЕ Т-ВО „СОЮЗ УКРАЇНОК" У ЛЬВОВІ.
З друкарні „ГРАФІ", Львів, вул. Тиха 5. Телефон 2-83.